

Naujienu Antroji Dalis

NR. 912

CHICAGO LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XXIV METAI

RUSIŠKOJO KOMUNIZMO RAIDA

Rašo J. M.

Spaudoje ir gyvu žodžiu dažnai kalbame apie sovietus ir komunizmą, tačiau nevisi žinome, kas yra komunizmas, kaip jis atsirado, kaip jį perėmė rusai, kaip iš jo gimė bolševikinis arba sovietinis komunizmas ir koks tarp komunizmo ir sovietinio komunizmo skirtumas, ką rusiškas komunizmas davė žmonijai.

Šį klausimą papragino iškelti 1967.X.15 vilniškėje Tiesoje tilpęs M. Tamošiūno, Partijos istorijos instituto prie LKP CK mokslinio bendradarbio, straipsnis "Internacionalizmo keliu".

Susipažinimui su šiuo klausimu tinka pasinaudoti Lietuvių Enciklopedija, kurioje net kelių autorių, naudojantis įvairių tautų istoriniais daviniais, labai objektyviai parašyta mūsų keliamu reikalu atsakymai.

Pats žodis komunizmas, kilęs iš lotynų kalbos, reiškias — bendras.

— Komunizmas yra social-ekonominė doktrina, siekianti tokios visuomeninės santvarkos, kurioj privatinė nuosavybė išnyktų, gi visos gėrybės — o visų pirma gamybos priemonės — būtų bendrinė nuosavybė... (XII t. 294 psl.).

Kaip Liet. Enciklopedijos XXVIII tomo 244 puslapyje parašyta, tą reikalavimą randame budizme, vėliau Egipte, Graikijoje, Spartoje.

— Pitagoro mokinių brolija buvo paremta bendra nuosavybe... Be to, per visą naujų tautų istoriją raudonu siūlu tęsiasi vienuolynų su jų atsižadėjimų nuo asmeninio turto įtaka. Todėl nenuostabu, kad ideali žmonių santvarka beveik visuomet buvo vaizduojama paremta bendru turty valdymu, vis vien kas ir kur apie tai svajojo: ar Anglijos karaliaus kancleris Thomas More (Utopia 1516) ar italų vienuolis-avantiuristas Th. Campanella (Civitas solis 1620), ar vokiečių poetas ir teologas J. V. Andrea (Christianopolis 1619)... (ib. 244 psl.).

— Pirmas, XIX a. pradžios, periodas vadinamas ankstyvojo, arba utopinio, s. laikotarpiu... (ib. 245 psl.).

— S.ocializmo istorijos antusias periodas prasidėjo XIX a. viduryje ir tęsiasi iki I pas. karo. Jam būdingas socialistų srovių atsiradimas ir jų kristalizacija. Tokių pamatinių srovių buvo trys: anarchistinis s., revoliucinis s. ir socialistinis reformizmas... (ib. 245 psl.).

— Revoliucinio s. dėsniai būdingiausiai buvo išdėstyti vad. "mokslinio" socializmo arba marksizmo kūrėjų Karolio Markso (1818-83) ir Fridricho Engelson (1820-95); vėliau juos vys-

tė jų mokiniai ir pasekėjai... (ib. 246 p.)... Marksas betgi niekur aiškiai neapibrėžia, kaip ta idealinė komunistinė santvarka turėtų funkcionuoti. Tik labai bendrais žodžiais vėlesniuose Markso ir Engelson raštuose pa-vaizduojama, jog tai būsianti visuomeninės nuosavybės sistema, kurioje gamybą atliks pačios savanoriškos darbininkų bendrovės, paskirstymas bus kiekvienam pagal poreikius, valstybė, kaip prievartos instrumentas, išnyksianti ir žmogus gyvensias laisvėje ir harmonijoje su visuomene... (ib. 294 psl.).

—Trečiasis s. periodas, jo skilimo laikotarpis, prasidėjo po I pas. karo... (ib. 249 psl.), jau bolševikinis.

Bolševikinis socializmas atsirado po 1917.X.25 (pagal mūsų kalendorių XI. 7), kai Lenino su Trockiū vadovaujamas perversmas nuvertė laikiną Rusijos demokratinę Kerensko vyriausybę ir išvaikė Steigiamąjį seimą. Tai žiausiausias ir paties komunizmo išniekinimo periodas. Kaip paaiškėjo, Marksas su Engelson pabrėžė, jog komunistinėje santvarkoje gamybą atliks savanoriškos darbininkų bendrovės, gėrybių paskirstymas bus kiekvienam pagal poreikius, valstybė išnyksianti, nes tai prievartos instrumentas, žmogus gyvensias laisvėje ir harmonijoje su visuomene. Patys rusiškieji bolševikai — komunistai skelbė ir skelbia laisvę, lygybę ir brolybę, o ką jie darė ir daro?

Pačios revoliucijos pradžioje buvo mestas šūkis "grab nagrablenoje" (plėšk prisiplėštą). Ir prasidėjo baisus plėšikavimas ir žmonių žudymas. Kas tik norėjo žudė ir plėšė. Dažnai sadišinių polinkių žmonės, pamatę gatve einantį, tik savo malonumui nušaudavo nieko dėję žmogų. Caro armijos karininkams, kiek turėdavo antpečiuose žvaigždžių, tiek į pečius įkaldavo vinių ir, dar gerokai pakankinę, nušaudavo. Baisus buvo sauvaliavimas!

Be atodairos, neapsvarsčius ir be jokio plano, buvo viskas nusavinta ir paskelbta valstybės nuosavybe — liaudies nuosavybe. Kadangi viskas tapo liaudies, tai ko kam stokojo, atiminėjo iš tų, kurie tų daiktų turėjo. Niekas nieko negamino. Lygybė buvo suprantama iškreipta prasme: "kas tavo, tai ir mano, o kas mano, tai ne tavo".

Žmonėms negalint ramiai gyventi, kilo pilietinis karas. Susiorganizavo "baltoji armija" kovai su "raudonąja armija".

(Nukelta į 2 psl.)

Kajet. Šklėrius-Šklėrys

Klaipėdos uoste (akvarelė 1924 m.)

Dienų skeveldros

(Tęsinys)

Kiek Lietuvoje yra buvę sribų, vargu besužinosime. Partija slepia. Juoba, pusė, o vėliau kone visi sribai buvo išimtinai Lietuvos rusai ar kitų tautų kriminalinis gaivalas. 1945 m. pabaigoje lietuvių "sribuose" maža bebuvu. Vieni pasitraukė, kiti pabėgo, tretį žuvo. Kas be ko, "sribams" turėjo talkinti komjaunuoliai, ir svarbių reikalų atveju, komjaunuoliai turėdavo paklusti sribų dalinio viršininkams, ir atlyginimą gaudavo iš "sribams" skiriamų lėšų. Pradžioje "sribų" tebdūdavo apie 30 kiekviename valsčiuje, partizaninėms kovoms tebevykstant, skaičius pakelta iki 120.

Dobrovolskis rašo:

"...šaukimas į raudų armiją vyko aštrios klasių kovos sąlygomis. Lietuviškų buržuazinių nacionalistų propaganda ir t. t. ir t. t.". "Dalis ajunimo... mobilizacijos vengė".

Partijos žiniomis, į okupanto armiją viso Lietuvoje stoji 108.378 žmonės. Bet partijos tikėtasi, o tai galima spręsti iš politruko Macijausko, kad stos apie 200.000 lietuvių. Vadinausi, tesusilaukė pusė! Mobilizuota tiesioginiu šaukimu 1909-1926 metais gimusieji, o atskirais aplinkraščiais ir senesnieji. Šaukimus pristatinėdavo kom. jaunuoliai, o vėliau "sribai".

Matyt, tauta nėjo. Ana, Vil-

kijos valsčiuje mobilizacijai vykdyti, atseit pačiai propagandai pravesti buvo sudaryta kolektyvas iš 52 žmonių. Šiaulių apskrityje mobilizacijai propaguoti šaukta net 43 mitingai. Kaune buvo net 60 mitingų, į kuriuos suvaryta apie 30.000 žmonių.

Į kariuomenę stojantiems žadėta įvairių lengvatų, k. a.: nuo mokesčių ir valstybinių prievolių atleidimas, sėklų, žemės ūkio įrankių, pensijos ir t. t.

Be mobilizacijos į raudonąją armiją, Lietuvoje vyko ir "savanorių ėmimas" į lenkų kariuomenę. Partijos žiniomis, Vilniuje "savanoriais" paimta 4.500 žmonių, o Vilniaus apskrityje 1148 žmonės.

Bandė imti "savanorių" ir įvairios praeinančios armijos. Pvz., 39 armija buvo pradėjusi šaukimą švenčionių, Pabradės ir Nemenčinės rajonuose. Vilniui įsikišus, mobilizacija atšaukta ir mobilizuotieji paleisti.

Autoriaus žiniomis, lietuviai kariai yra dalyvavę kovose Karaliaučiu, Berlyną imant, taipgi Varšuvą, Pragą, Budapeštą ir kt. Kiek žuvo už ne savo tautos reikalus, kas besužinos! Bolševikų šaltiniais, Sovietų Sąjungos ordiniais ir medaliais už pasižymėjimą mūsųose apdovanojta 13.764 divizijos kariai. 16 lietuviškoji šaulių divizija po

(Nukelta į 2 psl.)

Rusiškojo komunizmo raida

(Atkelta iš 1-mo psl.)

Pradžioje raudoniesiems nesisekė, bet kai įsikišo į vidaus reikalus užsieniečiai, bolševikų agitatoriams pavyko rusuose sukelti patriotizmą ir Trockiiui kontroliuojant raudonuosius, pasisekė baltuosius nugalėti.

Kas gi yra bolševizmas? Į šį klausimą tiksliai atsako Liet. Enciklopedijos III tomas:

— Bolševizmas Rusijos komunistų partijos politinė, ūkinė ir pasaulėžiūrinė doktrina... Pats B. (olševizmo) terminas atsirado 1903 (metais). Tais metais įvyko Rusijos socialdemokratų partijos suvažiavimas Briuselyje (buvo perkeltas į Londoną). Suvažiavimo metu dėl programinių ir taktinių skirtumų Rusijos socialdemokratų partijos suvažiavimo dalyviai skilo į dvi dalis: suvažiavimo atstovų dauguma (bolšinstvo) pasisakė už Lenino atstovaujamą poziciją, ir gavo bolševikų vardą. Antroji — Martovo grupė — paliko mažesnę grupę, ir gavo pavadinimą menševikai... (115—116 psl.).

Atrodo, svarbiausioji skilimo priežastis buvo: bolševikai užsispyrė savo tikslų siekti revoliucijos keliu, o menševikai — evoliucijos. Bolševikams pasisekė: rusų atsilikusioje nuo kultūros ir civilizacijos tautoje bolševikinį komunizmą įgyvendino,

pradžioje tik Rusijoje. Po 1917 metų revoliucijos, "Lenino vadovaujami bolševikai paskelbė įsteigę darbininkų klasės diktatūrą, bet iš tikrųjų valdžios kontrolė atiteko ne darbininkams, o komunistų (bolševikų) partijai"...

— Pirmoji komunistų laikotarpio dalis paprastai vadinama leninistine bolševizmo faze, kada faktiškuoju diktatoriumi buvo Leninas, savo paties marksizmo aiškinimu bei papildymu davęs Rusijos komunistų veiklai ideologinį pagrindą, vad. marksizmu-leninizmu... (L. E. XXVIII t. 319 psl. I sklt.), todėl vilniškėje Tiesoje M. Tamošiūnas parašęs:

— "Spalio revoliucijos pavyzdžiu, — sakoma TSKP CK Tezėse, — pasaulio proletariatas įsitikino, kaip jam reikalinga naujo tipo partija, revoliucinio veikimo partija, apsiginklavusi marksizmo-leninizmo teorija, partija, žengianti masių priešakyje". Šis įsitikinimas paskatino visus nuoseklius senosios socialdemokratijos revoliucinius elementus ryžtingai atsiritoti nuo oportunistų (prisisaikėlių JM). Įvairiuose kraštuose kūrėsi Komunistų partijos, besilygiuojančios į Rusijos bolševi-

kus... (Truputi vėliau pamatysime kaip jos lygiuojasi).

— ...Lenino kontroliuojama vyriausybė tarp pirmųjų savo veiksmų paskubėjo nutraukti nepopuliaraus karo veiksmus ir 1918 sudarė Lietuvos Brastos taikos sutartį su Vokietija, kuria rusai atsisakė savo pretenzijų į Suomiją, Estiją, Latviją, Lietuvą, Lenkiją, Besarabiją ir dalį Kaukazo... (L. E. XXVIII t., 319 psl.).

Tarp kitų tautų ir Kaukazo tautos, Rusijoje kilus revoliucijai, tikėjosi atgauti laisvę ir nepriklausomybę. Kai 1919 m. iš pietų Kaukazo pasitraukė turkų ir vokiečių armijos, įsikišus anglams, gen. Denikinui buvo pavykę išlaisvinti visą Kaukazą, bet kai 1920 m. bolševikai sumušė Denikino armiją, vėl Kaukazas pateko rusų, dar žiauresnėn negu caro, bolševikų valdžion.

Bolševikai neatsisakė savo agresyvios politikos. Jie, Lietuvos Brastoje 1918.III.3 pasirašydami taikos sutartį su Vokietija, pradžioje Ukrainą evakuoti, tuo pripažindami jai nepriklausomybę. Kad Ukraina nepatektų bolševikams, ją vokiečiai su austrais okupavo, tačiau netrukė ukrainiečiams veikti. Ukrainiečiai nepasidalindami valdžia susiskaldė. Tuo pasinaudojo bolševikai: su 1919.I.22 Kijevo sudaryta Ukrainos komunistine vyriausybe, Kristijono Rakovskio vadovaujama, 1920.XII.28 Leninas pasirašė sutartį, pagal kurią Ukraina "sudariusi" su RSFSR sąjungą. RSFSR reiškia Rusijos Sovietinės Federatyvinės Socialistinės Respublikos.

Rusijos imperijoje buvo daug pavergtų tautų. Leninas buvo paskelbęs, kad jis pripažįsta visoms tautoms apsisprendimo teisę, bet tik dėl akių. Jis sudarinėjo pavergtiems kraštams komunistines vyriausybes ir su jomis sutartis, kad jos įsijungia į RSFSR. Taip buvo ir su Lietuva: "1918.X.1-3 Vilniuje įvyko Lietuvos ir Baltarusijos komunistų partijos suvažiavimas, kuriame dalyvavo tik 34 asmenys. Po to sekė Lietuvos-Baltarusijos tarybinės respublikos paskelbimas ir jos, V. Kapsuko-Mickevičiaus vyriausybės Vilniuje įsikūrimas". (L. E. XII t. 298 psl.). Atkreiptinas dėmesys į tai, kad ne Lietuvos, bet Lietuvos-Baltarusijos respublikos vyriausybė.

Susidarius keliolikai tokių "valstybių", nepatogu buvo vadintis RSFSR, tad 1922.XII.30 oficialiai pasivadino: "Sojuz Sovietskich Socialističeskich Respublik", sutrumpintai SSSR, lietuviškai TSRS.

Tai jokia sąjunga, bet des-

potinė imperija, kompartijos valdoma, jos pačios įsteigto organo rankomis, kuris vadinasi KGB arba čekistų vardu.

Po žemės, pramonės ir prekybos nacionalizacijos, krašte esant didžiausiai betvarkei ir sauvaliavimui, atsirado didelis trūkumas net kasdieniniam vartojimui daiktų. Teko imtis kurių nors priemonių padėčiai atitaisyti.

— Dar vidaus karui tebevykstant, Leninas 1921 paskelbė naują ekonominį planą (NEP), manydamas, kad pramonės ir žemės nuosavybės nacionalizavimas bei staigus privatinės nuosavybės panaikinimas įstūmė kraštą į chaosą ir badą. Lenino įvestas NEP buvo laikinis kompromisas tarp kapitalistinių ir socialistinių principų ir padarė nuolaidų privatinei smulkesnių dirbtuvių bei mažų žemės ūkių nuosavybei, leido valstiečiams dalį savo derliaus pardavinėti laisvoje rinkoje paskatinti jų iniciatyvą ir žemės ūkio gamybą. Kartu pradėta naikinti komunizmui nepritančias visuomenės klases, vad. "nedarbo žmonės": iš jų atimta teisė dalyvauti rinkimuose, jų aprūpinimas maistu. Bet koks pasipriešinimas ar opozicija bolševikams užgniauzti saugumo policijos teroru, pravedant net masines žudynes... (L. E. XXVIII t. 319—320 psl.).

Bolševikams laimėjus pilietinį karą, Sovietų Rusija užsidarė geležine siena. Krašte buvo dideli ekonominiai sunkumai, bet troškimas užvaldyti pasaulį neatslūgo, užsienyje vesta agitacijai ir propagandai pinigų nesigailėta. Kad geriau darbas sektųsi, buvo būtina užsidaryti aklina siena. Užsienyje bolševikai skelbė Sovietų Rusijoje rojišką gyvenimą, o tikrovėje žmonės badu mirė ir buvo suvaldomi tik žiauriausio teroro priemonėmis. Daug žmonių nežinojo kas Rusijoje darėsi iki II pas. karo.

— Po Lenino mirties 1924 ko-voje dėl komunistų partijos vadovybės pamažu ėmė kilti J. Stalinas. Palaipsniui likvidavęs kitus žymiuosius komunistų partijos vadus, Stalinas sugebėjo viešai sukompromituoti net Trockį, kuris 1927 gelbėdamas savo gyvybę turėjo palikti S. S. Sulikvidavęs trockistus, Stalinas pasidarė ne tik visagalis komunistų partijos vadas, bet ir faktiškasis S. S. diktatorius. Su tuo prasidėjo žiauri stalininė bolševizmo fazė, trukusi ligi Stalino mirties 1953... (LE XXVIII t. 320 psl.).

Prasidėjus II pas. karui ir sovietams okupavus Pabaltijį ir kitus kraštus, tada prasivėrė geležinė siena ir pamatėme kas yra

(Nukelta į 3 psl.)

DIENŲ SKEVELDROS

(Atkelta iš 1 mo puslapio)

kovų už Klaipėdą gavo Klaipėdos vardą.

Yra eilė atsiminimų, bet juos rašė politrukai, eiliniai ir čia negavo balso.

Pabaigoje iš "Tarybų Lietuvos Rašytojų" Pauliaus Širvio biografijos ištraukėlės. Jis buvo Vilniaus karo mokyklos kursantas patekęs apsupime į nelaisvę, kelis kartus iš nelaisvės bėgęs ir pabėgęs vėl įstojęs į raudonojo okupanto kariuomenę. P. Širvytis rašo:

"...karas užklupo švenčionėlių poligone. 1941 m. birželio 22 vakare Vilnius degė. Apikasėme kalvose. Batalijono vado kapt. Vauliulio įsakymas trumpas: "Mirt, bet Vilniaus neatiduoti". Kitas įsakymas "Trauktis" atėjo pavėluotas. Fašistai jau lipo ant kulnų. Iš Petro ir Povilo bažnyčios šventoriaus į mus pyškino "saviškiai" — leitenanto Kačergiaus būrio kursantai. Traukėmės Ašmenos — Minsko kryptimi, ant plento akmenų palikdami kruvinus pėdsakus. Mat, kai kurie buvo numetę batus. Išgėrėme visus pakelės šulinius. Ėjome ir keikėm savo lakūnus. Jų visiškai nesimatė. O virš mūsų galvų visą laiką kaukė "meseršmitai".

Pirmajam batalijonui pasisekė. Su karo mokyklos vėliava ir viršininku Sukurovu nudūgėm sunkvežimiais. O mes, ant-rasis batalijonas, prie Molodečno likome apsupti.

Krito batalijono vadas. Daug krito...

O mes ėjome.
Ėjome.

Ėjome.

Su milinėm pilkom

Išlingavom

Pačiame obelų

sužydėjime.

Pačiame pražydėjime

Savo...

Kad nors būtume turėję pilkas milines. O mes vilkėjom žalsvas — smetoniškos karo mokyklos... Rusiškai mokėjome — "chleb", "voda" ir keiktis. Mus laikė priešais, fašistų desantininkais. Neatsargesnieji pavieniui dingdavo, be žinios. "Nugnybdavo" juos... Lepelio artilerijos ir minosvaidžių karo mokykla sutiko mus ugnimi. Suėjom net iki durtvų. Kiek be reikalo žuvo. Keikėsi vadas, keikėmės ir mes..."

Aiman, kiek amžių būvyje lie-tuvius buvo priverstas kovoti už svetimus interesus! Visai teisingai P. Širvytis savo atsiminimus pradeda šiais žodžiais:

Aš — beržas,
Lietuviškas beržas,
Išbridęs
Iš pievų nakties, —
Sustojau
Ant mūšių
Didžiausiųjų
Kelio
Su plieno dalgiu
Ant peties...

Tikėkimės, kad lietuvio kario amžių būvyje triūšą, kovos narsumą, atsparumą mūšiuos ir tragišką žuvimą už ne savo tautos interesus pavaizduos laukiamas Lietuviškosios Enciklopedijos XV tomas.

J. Cicėnas

Jau išėjo iš spaudos ir galima gauti knygų rinkoje

AMERIKOS LIETUVIŲ POLITIKA

Dr. Kazio Šidlauskio knyga apie Amerikos lietuvių pastangas daryti įtakos krašto politiką. 102 psl. Kaina \$1.50

Knygos bus išsiųstos, jei \$1.50 čekis arba Money Order's bus pasiųstas tokiu adresu:

NAUJIENOS,
1739 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608

Rusiškojo komunizmo raida

(Atkelta iš 2-ro psl.)

Sovietija. Tai elgetų kraštas, valdomas kompartijos teroru, melu ir klasta. Teisingai B. Raila pastebėjo, kad sovietai karą vadina taika, melą tiesa, o vergija laisve (Dirva, IV.26). Pamatė žmonės tą, kas anksčiau buvo neįtikėtina. Negalėjo žmonės suprasti, kaip galima taip akiplėšiskai meluoti ir viską klastoti? Kas tam melui prieštaravo, atsidūrė už žiogrių čekistų malonėje. Tie gi kankino, žudė ir trėmė į vergų stovyklas.

Dėl vakariečių apžlibimo, Sovietų Rusija liko II pas. karo laimėtoja ir tiek praplėtė savo teritoriją, ko carai niekad nesiekė. Vienas valstybes įjungė į savo Sovietų Sąjungą, kitas padarė savo satelitais. Užimtuose kraštuose plėšė ir žudė kas tik stėjo skersai kelio; visur įvedė savo tvarką, iš vietos jiems paridavusių žmonių, — akiai klusnių Maskvos nurodymams, — sudarė vyriausybes. Dabar Maskvos auklėtiniai didžiuojasi, kad lenininės partijos išaugo ir subrendo. Va ką M. Tamošiūnas savo straipsnyje dar parašęs:

— Marksistinės-leninės darbininkų klasės partijos išaugo ir subrendo nacionalinėje dvasioje. Kiekviena iš jų yra savo šalies avangardas... Bet Komunistų partija vienija bendra pasaulėžiūra — marksizmas-leninizmas, duodantis raktą teisingai spręsti visuomenės patvarkymo klausimus... Todėl V. Lenino partija dėsningai tapo tarptautinio revoliucinio judėjimo avangardu.

Kas gali pasakyti, kad marksizmas-leninizmas neduoda rakto, kuris yra Maskvoje? Taip, tas raktas duodamas ir juo galima atrakyti, bet tik tiek, kiek Maskva leidžia, ne daugiau. Kad raktas būtų teisingai panaudotas, prižiūri čekistai. Jei atkakys burną, ausis akis, rankas ar kojas be Maskvos leidimo, čekistams nereikės klausiti ką su tavimi daryti; jie į pakaušį labai taikliai šauda, ir šovinių pakankamai tam tikslui turi; priverčiamųjų darbų stovykloms darbininkų visada trūksta — sugriuvusius labai dažnai reikia keisti.

Taip pat negalima abejoti, kad Lenino partija dėsningai tapo tarptautinio revoliucinio judėjimo avangardu. Užtektinai turi patrulius ir visokių rinkinių. Atsimeiname kas darėsi 1939-40 metais Lietuvoje. Patrulių (kompartičių) jau buvo iš anksčiau, vyresnieji patruliai ir rinktinės atsirado Alytuje, Prienuose, Gaižūnuose ir dar kitur, o jau 1940.VI.15 užgriuvo avangardas, po jo sekė vyriausios jėgos nuo Gudagojo.

Vengrija 1956 m. plačiai pasinaudojo visrakčiu, užtat raudonosios armijos avangardas su tankais ir kitais pabūklais, pasiėmęs Maskvos raktą, viską vėl tvirtai užrakino. Ne kitaip pasielgta ir Rytų Berlyne su vokiečiais darbininkais.

Po II pas. karo, nors ir sukomunistinti kraštai, pamatę So-

vietų Rusijos groboniškumą, kas tik galėjo, pradėjo priešintis. Pirmiausia atskilo Jugoslavija. Ir kaip neatskils! Kai tik Sovietų Rusijos raudonoji armija įžengė į Jugoslavijos teritoriją, pradėjo grobti kas tik jai patiko; koks nors apkiautęs kareivis sutikęs moterį, reikalavo eiti su juo prigulti, nes "jis išvadavo ją iš hitlerininkų"; kiti tiesiog griebė moteris ir prievartavo.

Po Jugoslavijos atskilo Albanija. Pačioje Sovietijoje pradėjo maištauti rašytojai. Žinoma, savame krašte kompartija juos lengvai sutramdė, bet atsirado naujų maištininkų.

Prieš tris metus Varšuvoje komunistų suvažiavime rumunų kompartijos sekretorius Ceausescu paklausė: "Kas čia yra, laisvų tautų pasitarimas, kaip gintis nuo Vakarų imperialistų, ar čia yra medaliuoto maršalo su menkos reikšmės pulkininkais įsakymas suvažiavusiems?"

Šis Ceausescu drąsus viešas pasisakymas, satelitų atstovus labai nustebino ir kartu davė toną pagalvoti, ar jie esą lygiateisiai ir ar galimas bendradarbiavimas, kai jiems rusai diktuoja ir dar ekonominiai išnaudoja.

Po šio įvykio rumunai su sovietų rusais bendradarbiauti atsisakė. Čekai iš karto bendradarbiavimo nutraukė, bet pradėjo ruošti tam dirvą.

Sovietų Rusija reikalavo iš Čekoslovakijos gaminti ginklus ir duoti jiems arba jų vardu kitiems komunistiniams ir net ne komunistiniams kraštams, bet už juos jokie atlyginimo neduodavo, tik kartais kaiką numedavo. Čekai matydami šią neteisybę kentė, bet kartu pradėjo organizuotis. Ministras pirmininkas Lenart'as visur ir su visais bendradarbiavo, bet kartu ėmė nuteikti savo kompartiją prieš rusų ekonominius pagrindus. Čekų karininkija ir jiems palankūs veikėjai įstojo į kompartiją. Kai pamatė, jog atėjo laikas veikti, palaipsniui pradėjo iš valdžios šalinti rusams atsidavusius vyriausybės narius ir žengti į naują demokratėjantį gyvenimą. Dabar rusai nežino ko griebtis prieš neklusnų satelitą. Panaudoti prieš jį jėgą ir tankais trauškinti — neįmanoma, nes šis žestas sujudintų visą pasaulį. Čekoslovakija dabar žengia savu keliu.

Baigiant reikia pastebėti, kad pats pirmasis komunizmas buvo krikščioniškas arba utopinis. Antras komunizmo periodas vadinamas moksliniu socializmu arba marksizmu. Pagal šio komunizmo teoriją išvedama, kad valstybės negali būti, nes ji prievartauja; gamybą atlieka savanoriškai darbininkų bendrovės; gėrybių paskirstymas turi vykti pagal poreikius; žmogus gyvena laisvėje ir harmonijoje su visuomene. Trečiasis komunizmo periodas jau bolševikinis, kuris ėmėsi praktiškai komunizmą įgyvendinti.

Jau praėjo virš 50 metų kai Sovietų Rusijoje egzistuoja ta-

PAVOJAI MŪSŲ ŽEMEI

JAV mokslinė įstaiga ESSA (Environmental Science Services Administration) išveda, kad pavojai mūsų žemės gyvybei gresia ne vien iš pačių žmonių išrastų ir pasigamintų atominių sprogstamųjų "ginklų", bet ir iš visatos santvarkos.

Viena grėsmė esanti tai mūsų žemės magnetinio lauko sunykimas. Magnetinis laukas lyg koks lietsargis išsiskėtęs ir išsiplėtęs aukštai erdvėse gina žemės gyvybę nuo gyvūnų audinius ardančių aukštos energijos branduolinių saulės spindulių radiacijos. Jei tas magnetinis "lietsargis" susmuktų, radiacija užliėtų visą mūsų planetos paviršių ir užėjus didesnėms

riamasis komunizmas. Bet kas jame yra komunistiško? Privati nuosavybė nacionalizuota, paversta valstybės nuosavybe. Tai vienintelis komunizmo elementas. Prievartautojas — valstybė yra; jokių savanoriškų darbininkų bendrovių ten nėra — kompartija viską tvarko; gėrybių pagal poreikius niekas ten neskirsto; jokios laisvės ir harmonijos visuomenėje taip pat nėra. Bet užtat ten yra kiti elementai, kurie su komunizmu nieko bendro neturi. Sovietų Sąjungoje yra kompartija, tik ne komunistų partija — sovietus valdo kompartija — despotas, tai naujas padaras. Yra kompartijos įsteigta čekistų įstaiga, kuri žiauriausiomis priemonėmis neklusniusius tvarko. Yra priverčiamųjų darbų stovyklos, kuriose pasmerktieji gyvena beveik komunistinį gyvenimą: kartu dirba, kartu visokiausias kančias kenčia, kartu valgo, jei kompartija duoda, kartu gyvena ir miršta.

Iš viso kas čia aptarta galima padaryti išvadą, kad Sovietų Sąjungoje viešpatuoja despotiškai bolševikinis komunizmas, kurį sutvėrė Leninas su Stalinu.

saulės dėmėms toks radiacijos efektas būtų labai kenksmingas ar net pražūtingas.

Kita grėsmė yra sprogstančios žvaigždės, vadinamos supernova, ir iš jų ateinanti radiacija. Spėjama, kad daugelio gyvūnijų rūšių išnykimas praėjusių 600,000,000 metų periode buvo kai tik tokių žvaigždžių sprogimo priežastis.

ESSA ir kt. tyrimai rodo, kad mūsų žemės magnetinis laukas per praėjusius 300 metų yra bent 15 nuosimčių susilpnėjęs. Dabartinis silpnėjimo tempas, apie 3991 metus visas magnetinis laukas bus sunykęs. Po kokių 1000 ar 2000 metų tas magnetinis laukas vėl tiek sustiprės, kad vėl galėsį patapti efektingu "lietsargiu" nuo erdvių radiacijos. Bet tuomet šiaurinė žemės magnetinio lauko ašis bus kitame žemės kamuolio gale — Antarktidoje, o pietinė ašis kur nors šiaurinėje Kanadoje. ESSA raportas skelbia, kad paskutinis magnetinis ašigalių apsivertimas įvyko kada nors prieš 700,000 metų, kas esą galima nustatyti iš lavos tekėjimo analizės. Dabar esą pastebimasis magnetinio lauko silpnėjimas galįs išaukti plačius klimatinis pakitimus.

Jei gu nori sužinoti naujausias ir tikriausias žinias, kas dedasi pasaulyje ir okupuotoje Lietuvoje — skaityk dienraštį "Naujienas".

DON'T set his world on fire

KNYGA - GERIAUSIA DOVANA

TIEMS, KAS NORI ŠVENTĖMS DUOTI GERŲ DOVANŲ, SIŪLOME PASIRINKTI ŠIAS KNYGAS:

1. Dr. K. Grinius, ATSIMINIMAI IR MINTYS II t., 336 psl.	\$5.00
2. Juozas Liūdžius, RAŠTAI, 248 psl.	\$3.00
4. M. Gimbutienė ir kiti, MAŽOJI LIETUVA, 327 psl.	\$3.00
3. M. Zoščenko, SATYRINĖS NOVELĖS, 199 psl.	\$2.00
5. K. B. Kraučionas, SIAURUOJU TAKELIU, 178 psl.	\$2.00
6. J. Augustaitis, ANTANAS SMETONA IR JO VEIKLA, 154 psl.	\$1.50
7. Prof. V. Biržiška, SENUJŲ LIETUVIŠKŲ KNYGŲ ISTORIJA, du tomai 207 ir 225 psl.	\$2.00 ir \$3.00
8. Prof. V. Biržiška, ALEKSANDRYNAS, 430 psl.	\$7.50
9. St. Kairys, LIETUVA BUDO, 416 psl.	\$2.00
10. Vl. Mingėla, KUN. ANTANAS MILUKAS, jo gyvenimas ir darbai.	\$6.00
11. Adomas P. Jasas, BŪK PALAIMINTASI	\$3.00
12. Dr. Antanas J. Gussen, DANTYS, 158 psl., minkštais viršeliais \$2.00, kietais	\$4.00
13. Juozas Švalistas, PETRAS ŠIRVOKAS, 228 psl.	\$2.00
14. Antanas Baranauskas, THE FOREST OF ANYKĖČIAI, N. Rastenio vertimas, 40 psl.	\$2.00
15. Mikas Petrauskas, EGLĖ ŽALČIŲ KARALIENĖ	\$5.00
16. C. R. Jurgėla, HISTORY OF THE LITHUANIAN NATION.	\$10.00
17. Petronėlė Orinaitė, KA LAUMĖS LĖMĖ. 236 psl.	\$3.00
18. Kipras Bielinis, TERORO IR VERGIJOS IMPERIJA. 310 psl.	\$1.00

Šitas knygas galite įsigyti "Naujienų" ofise arba gauti paštu, atsiuntę nurodytas sumas čekiu arba money orderiu adresu:

"NAUJIENOS"

1739 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608

JURGIS JAŠINSKAS SPAUDOS PABIROS

(Iš ciklo: "Poetas ir revoliucionierius")

Čia, pirmą kartą viešumai, skelbiami poeto Juliaus Janonio trys laišakai yra rašyti jo vyresnįjai seseriai Marei - Mery Janonytei, gyvenančiai Amerikoje. Du iš jų yra trumpi, rašyti atvirlaiškiuose, grynai šeimyninio pobūdžio:

"Melaišiai, 1914. I. 4.

Brangi Sesyt!

Mes jau po Kalėdom. Laike Kalėdų aš buvau namie. (Jo tėvai tada gyveno Melaišių kaime, Biržų aps. Iš ten šis laiškas ir rašytas. J.) Šiandien jau vėl išvažiuoju į Šiaulius. Namie būdamas aš perskaičiau tavo raštą (šis žodis išbrauktas ir vieton jo tęsiama. J.) — laišką, kuriame tu rūgoji, būk mes tau nerašą. Argi tu nepaėmei mano laišką, kurį tau išleidžiau? Atrašyk man, kaip tau eina toli Amerikoje, ką tu dirbi ir t. t. Laikraščiai rašo, būk dabar bedarbė esanti Amerikoje? Ar tiesa? Ar turi darbą? Rašyk. Spaudžiu tavo ranką.

Brolis Julėsis".

Antrasis atvirlaiškis ilgėlesnis. Rašytas iš Šiaulių. Vienoje jo pusėje — adresas:

"Amerika.

Miss Mery Janonis,
Nr. 107 Penn. St.
Baltimore, M. d."

Atvirlaiškio kairiajame kampe viršuje — Rusijos caro herbas, viduryje įrašas "Poėtavaja Kartočka", dešiniame kampe — 3 kapeikų pašto ženklas. Antroje pusėje — tekstas:

"Šiauliai, 1914. X. 22.

Brangi Sesyt!

Senai, senai aš jau nebegavau nuo tavęs žinios ir senai tau neberašiau. Maniau, kad delei karo susitrukdė ir laiškų siuntinėjimas. Dabar pasirodo, kad laiškai vaikščioja gerai. Taigi ir parašau.

Aš dabar jau šeštoje klesoje. Dėl karo-manė, kad jau vokiečiai arti — gimnaziją laikinai buvo uždarę. Dabar vėl atidaro ir pradės mokyti.

Mokslas sekasi gerai. Gyventi nepersunku, nes už lekciją turi butą ir užlaikymą. Sveikumo sveikas kaip ridikas.

O kaipgi tau tolimoje šalyje sekasi? Ir darbo yra ir ar galima šiaip-taip uždirbti? Žodžiu, ar geriau kaip Rusijoje? Rašyk, aš tavęs labai pasiilgau.

Mano antraštas toks: (rusiškėmis raidėmis. J.)

Russia, gor. Savli, kov. gub. Posadnaja ul., d. Venclouskoi, Julijauu Panonisu.

Viso labo! Bučiuoju, brolis Julėsis".

Tretysis laiškas ilgiausias ir įdomiausias. Pirašyta laiškiniame popieryje net 8-ni puslapiai. Čia esama žinių apie materialinę jo padėtį įstojus į Šiaulių gimnazijos penktąją klasę, apie jo pažįras į turtinųjų ir vargstančiųjų klases, apie Die-

vą, jo socialistinės mintys apie darbininkų unijas — asociacijas ir jų naudą darbininkams (žinotina, jog tai rašo, ir gana teisingai, tik penktos klasės mokinys, 17 metų jaunuolis. J.). Pabaigoje laiško pridėdamos "labos dienos" Katrytei Skeberdžiučiai. Kas ji tokia? Apie tai šio skirsnio pabaigoje. Dabar pasiskaitykime tą, vieną įdomiausių iš išlikusių Janonio laiškų:

"Šiauliai, 1913. XI. 24.

Brangi Sesyt!

Tavo laišką gavau. Labai ačiū, kad neužmiršai savo brolio. Prašai aprašyti mano gyvenimą. Gerai, aprašysiu. Aš Šiauliuose, gimnazijos penktoje klasėje.

Gyvenu pas Kuprevičienę. Už butą ir valgį nereikia mokėti — tik pamokau kiek Kuprevičiukus. Gavau nuo Sinodo 50 rublių ("Ev(angelikų) bažnyčioj sinodalinėj santvarkoj s(inodas) reiskia vyr. bažnytinės įstatymdavystės, teisdarystės ir valdymo organą...") "L. Encikl. XXVII t. 485 psl.) Janoniui pašalpa — 50 rubl. — paskyrė evangelikų - reformatų Sinodas, kurio vadovybė tuokart, reikia manyti, buvo Biržuose. Janoniai tėvai ir jis pats buvo evang.-reformatų tikėjimo. J.), nuo "Žiburėlio" (tokios draugijos šelpti mokiniam) ar 50 rublių ("Literatūra ir kalba" VIII t. yra išspausdintas Janonio laiškas — prašymas F. Bortkevičienei, kaip "Žiburėlio" d-jos pirmininkei, kuriame Janonis prašo pašalpos Biržų keturklasei baigti. Prašymas rašytas 1912 m. VIII. 2. Prie to prašymo yra šitoks M. Grigaitytės prierasas: "... Kaip matyti iš "Žiburėlio" draugijos pašalpų ir stipendijų 1896-1916 m. išmokėjimo apskaitos knygos... Janonio prašymas 1912 m. nebuvo patenkintas. Stipendiją iš "Žiburėlio" jis pradėjo gauti įstojęs į Šiaulių gimnaziją ir vėliau: 1913-14 m. m. — 85 rb., 1914-15 m. m. — 50 rb., 1915-16 m. m. 305 rb.". Laiške seseriai Janonis rašo, jog iš "Žiburėlio" d-jos gavo ne 85, bet 50 rb. M. Grigaitytė, darydama išrašą iš atskaitos knygos, padarė klaidą. J.). Da Biržų inteligentai kiek padėjo. Taigi šiemet turėjau daugiau, kaip šimtą rublių. Išlaidos nelabai didelės: reikia tik nusipirkti forminius drabužius, knygas, ir už pirmąją pusę metų mokslo užmokėti. Už mokslą reikėjo užmokėti 30 rublių. Po Kalėdų reiks už antrą pusę metų mokėti ar 30 rublių, o gal da kiek ir atleis, kaipo beturčiui.

Taigi, kaip matai, mano pinigiskas padėjimas visai geras. Pinigų tiems metams gal užteks. Kitiems metams vėl kaip nors gausiu pinigų. Mokslas eina neblogoi. Tarp kitų mokslo dalykų mokausi ir lotynų, graikų, vokiečių ir prancūzų kalbas. Tiek tai apie save.

Mykoliukas (vyriausias Ju-

Poeto Janonio vyresnioji sesuo Marė Janonytė, kuriai rašyti čia skelbiami laišakai. Nuotrauka (1913-14 m.?) viešai rodoma pirmą kartą.

liaus brolis. J.) turėjo iš kariuomenės jau ateiti, bet šiemet, kaip tyčia, kareivių neleidžia namo lig Naujų metų. Neseniai gavau nuo jo laišką, kuriame jis rašo, kad esąs sveikas ir linksmas. Iš namų jau gana senai laiško nebeturiu, užtat nežinau, kaip tėveliams ir Emilytei (jaunesnioji Juliaus sesuo. J.) eina. Aš prašiau tėvelių, kad jie Emilytę leistų mokyklon, nežinau ar jie leidžia ją mokyklon, ar ne. Tiek tai apie mus.

Dabar apie tave. Nors tu, sesyte, ir rašai, kad linksma esanti, bet iš laiško matyti, kad tavo padėjimas sunkus. Ir ištikro, uždirbti ant savaitės tik po 4 dolerius — tai sunku pragyventi tokiam dideliame mieste, kaip Baltimorė. Beto, rašai, sesyt, kad tau ilga ir liūdna esant toli nuo mūs, nuo savo krašto. Ką padarysi, sesyt, kad tokia šių laikų tvarka, kad vienas žmogus badu miršta, o kitas nežino, kur pinigus dėti, kad vienas bado verčiamas turi išvažiuoti į tolimus užjūrius duonos jieskoti ir tenai skursti, o kitas neturėdamas kur pinigų dėti trankosi iš vienos vietos į kitą. Sako, Dievas tokią tvarką davęs. Ne, sesyt. Argi gali Dievas Teisingasis daryti tokią tvarką? Juk prieš jį visi lygūs, nėra nei ponų, nei darbininkų, o yra tik žmonės. Kad dabar tokia negera tvarka, tai kalti žmonės. Kalti visokie pabrikantai, kurie visaip kaip išnaudoja darbininkus. Ateity, kai

žmonės susipras, ta tvarka, su jos visomis neteisybėmis turės išnykti. Bet tai bus ateity, o mes gyvenam dabartyje ir todėl turime susidurti su ta tvarka, kuri darbininkus išnaudoja.

Mums yra tik vienas būdas pagerinti savo padėjimą ir nors šiaip taip apsisaugoti nuo galimo bado ir tas kelias tai yra socialistų (šis žodis išbrauktas ir viršuje įrašyta — darbininkų — J.) draugijos. Tokių draugijų yra visur. Jų yra ir Baltimorėje, taigi tu, kaip galėdama sužinok nuo darbininkų ar darbininkų ir prisidėk prie jų. Tiesa, gal tu dabar gyveni vien tarp svetimtaučių ir negali su jais susikalbėti, bet visgi gal gali kaip-nors susirodyti.

Dalykas tame, kad tokios draugijos vadinasi angliškai asociacijomis. (pabraukta Janonio. J.). Taigi, tu, nors ir nemokėdama angliškai, sakyk darbininkams tą žodį! — asociacia, darbininkai tave supras ir tave priims į tokią draugiją. Tik nekalbėk to žodžio "asociacia" darbininkams prie užvaizdų ir pabrikantų, nes pabrikantams netinka, kad darbininkai nori prisidėti prie asociacių.

Dabar paaiškinsiu, kas tos asociacijos. Tos asociacijos yra tokios draugijos arba tokie darbininkų susivienijimai. Kiekvienas, prie tų asociacių prisidėjęs darbininkas moka asociacijos kason žinomą mokesį, sakykim 1 dolerį arba 50 centų (Nukelta į 5 psl.)

J. AUGUSTAĪTIS

ANTANAS SMETONA IR JO VEIKLA

154 pusl. knyga.

Kaina \$1.50

Nei vienas žmogus, noris pažinti nepriklausomos Lietuvos ir Antano Smetonos valdymo laikotarpį, negalės apsieiti be J. Augustaičio paruoštos studijos. Ši knyga būtina kiekvienam, norinčiam pažinti netolimą Lietuvą praeitį. Lietuvoje gyvenusieji ir Smetonos valdymo laikotarpį pažįstantieji žmonės tvirtina, kad J. Augustaitis teisingiausiai ir tiksliausiai aprašė ir įvertino Antano Smetonos veiklą.

J. Augustaičio knyga galima gauti "Naujienose" darbo valandomis. Kas negali užėti į "Naujienas", tai prašomas persiųsti \$1.50 čekį arba Money Orderį, pridėdant 20 c. persiuntimui paštu, tokiu adresu:

NAUJIENOS

1739 SO. HALSTED STREET, CHICAGO, ILLINOIS 60608

Gavę pinigų, tuojau knygą pasiūsimė.

MIKAS ŠILEIKIS

Ruduo kopose

(aliejus)

SPAUDOS PABIROS

(Atkelta iš 4 psl.)

kasmet. Nauda iš tų asociacijų labai didelė. Pirmiausia, darbininkas ar darbininkė prisidėję prie asociacijų gauna daug geresnį ir pelningesnį darbą. Mat tų asociacijų yra visur, jos susižino ir todėl kiekviena asociacija žino, kur daugiau reikia darbininkų, kur jiems brangiau moka ir praneša apie tai savo nariams.

Tokiu būdu prisidėję prie asociacijų visuomet gali gauti darbo. Paskui, iš tų asociacijų dar tokia nauda, kad laike bedarbių arba tada, kai nedaug darbo yra ir sunku pragyventi, duoda darbininkams iš kasos pašalpą. Mat, tie pinigai, kuriuos asociacijos kason sudeda darbininkai neprapuola, o eina ant sušelpimo neturinčių darbo, sergančių ir t. t. Kad vienos asociacijos pinigų neužtenka, tai kitos jai padeda. Paskui, asociacijos neduoda pabirkantams išmesti iš pabrūkų arba šiaip darbdaviams atimti darbą nuo jos tos asociacijos narių. Kaip tik pabirkantas arba darbdavys nori nebeduoti darbo prigulintiam prie asociacijos darbininku, tuoj visi prigulintieji prie asociacijos priverčia neišmesti darbininkų. Mat, prie asociacijos priguli daug darbininkų ir jie tuoj žada streikuoti, jei nori išmesti jų narį. Pabirkantams streikai, žinoma, nepatinka ir jie turi nusileisti. Paskui, prisidėjusiems prie asociacijų ir streikai nebaisūs. Mat, streikus ir daro pačios asociacijos kada menkai moka ar labai sunkiai reikia dirbti, visa asociacija, tai yra visi prie jos prigulintieji darbininkai nutaria streikuoti. Visi ir streikuoja tol, kol darbdaviai nepakelia užmokesnio arba nepalengvina darbo. Laike streikų darbininkai gauna algą iš asociacijos kasos. Jei vienoj asociacijoj pinigų permaža, tai kitos jai padeda. Tiems gi darbininkams, kurie neprisidėję prie asociacijos, daug sunkiau ir darbo gauti ir laike streikų pragyventi.

Aš čia tik mažą dalį paminėjau to, kokią naudą atneša asociacijos. Prisidėti geriausia prie tokių asociacijų, prie kurių prisidėję ir kiti to paties darbo darbininkai. Bet, jei tokių nėra, tai galima prisidėti ir prie kitokių. Tai gi tu sužinok ir prisidėk.

Paskui, rašai, kad tau ilga esą tarp svetimų. Bet Baltimorėje yra daug lietuvių, ar tu su jais nesusitinki? Yra net lietuvių draugijos, kurios dažnai lietuviškus vakarus, koncertus, paskaitas daro. Prisidėk ir tu prie jų — sueisi daugiau su lietuvišiais ir nebebus taip ilgu. Bet gal tu tų draugijų nežinai. Aš pasistengsiu sužinoti jų adresus ir tau nurašyti.

Labas dienas Katrytei Skeberdžiūčiai. Linkiu kuogeriausio pasisekimo.

Mano antrašas: Russia, gor. Šauvli, Kovenskoj gub. Mersskaja (?) gimnazija, Uč. V klasa J. Janonisu.

Tavo brolis Julėsis".

Laiškai rašyti stamboku, aiškiu, dešininė pakrypsiu, grafologas tartų — aiškaus ir tvirto charakterio vyro braižu. Kai kur juose jaučiasi biržiečių tarmė, nors apleimai imant, lietuvių kalbos rašyba beveik visur taisyklinga. Taisyso nė nereikalinga. Ir tokiu autoriaus gabumu reikia stebėtis: lietuvių kalba tada nebuvo privaloma; Biržų keturklasėje ją dėstė (1-2 pamokos į savaitę) kun. Povilas Jakubėnas, o šiaulių gimnazijoje — rašytojas Žegota-Kazys Puida. Tokio sugebėjimo esant V-VI klasėje, taip taisyklingai rašyti galėjo jam pavydėti daugelis nepriklausomos Lietuvos gimnazijų abiturientų, baigusiu nuoseklų, privalomą, daug daugiau savaitinių valandų turėjusių lietuvių kalbos kursą. Ne veltui jam buvo duotas "Saliamono" vardas.

Kas toji Katrytė Skeberdžiūčiai - Skeberdytė, kuriai sesers laiške Janonis siuncia "Labas

dienas"? Jo simpatija? Ne, toji mergaitė — jo sesers draugė, su kuria kartu atvyko į Ameriką. Tą mergaitę, jos tėvus ir visą šeimą pažinojo Janonio tėvai, seserys ir jisai pats. Kam čia tas dabar primenama? Ogi dėl to, jog yra rimto pagrindo tvirtinti, kad tos Katrytės tėvas yra davęs akstiną poetui Janonui sukurti jo vieną geriausių, dramatiškiausių ir, galima tarti, labiausiai revoliucinių eilėraščių: **K a l v i s**.

Keliaujant iš Janonio tėviškės — Beržinių kaimo į Biržus tekdavo praėiti keletą gyvenviečių: Unglininkų (dabar rašoma — Anglininkų) dvarą, Štakirijų ir Šimpeliškių kaimus, Šližių dvarą ir artimiausią prie Biržų buvusį Kilučių kaimą. Šis kaimas buvo vienas didžiausių toje apylinkėje. Jis tysojo išsiklostęs savo ilgiu iš pietų į šiaurę. Skersai jį kirto Apaščios upė. Šiaurinę to kaimo dalį, lygiagrečiai Apaščiai, kirto vieškelis į Biržus. Šitoje — šiaurinėje kaimo dalyje buvo susispietę keli mažazemiai ir keliolika grytelininkų. Tai

buvo tarsi koks kaimo biednuomenės "getas".

Pati arčiausia į Biržus to "geto" dalis buvo kalvio Jokubo Skeberdžio sodybėlė, stovėjusi prie pat vieškelio. Antroje vieškelio pusėje, truputį atsilikusi į rytus, stovėjo lentiniu stogu, suodina, medinių rąstų kalvė, kurioje kalvis užkalda vo maistą sau, žmonai ir penketai vaikų: trims berniukams ir dviem mergaitėm, kurių viena buvo vardu Katrytė. Jai ir tie linkėjimai Janonio laiške.

Kilučių kalvį pažinojo ne tik to kaimo gyventojai, bet ir plačioji apylinkė į rytus: važiuoti ar pėsti vykdami į Biržus turgun ar sekmadieniais bažnyčion ir grįždami atgal dažnas sustodavo prie kalvio sodybos pasigirdyti arklį ar pats atsigerti gaivaus vandenėlio iš rentinio - svirtinio šulinio. O visokius pliotkus, žinias ar pasakas mėgstantieji stabtelėdavo prie kalvės ir čia, tarytum kokioje žinių agentūroje, sužinodavo paskiausias naujienas, o ir patys čia palikdavo savo turimas žinias-žinėles.

Kalvis buvo stambus, petingas, stiprus, gerokai viena koja raišas vyras. To meto sąlygomis vienas labiausiai prasilavinusių kaimiečių; kaimo ir apylinkės giedotojas-poteriautojas (tokie asmenys tuomet kaimuose eidavo lyg ir kunigo pareigas; mirus kuriam kaimo ar atokesnės vietovės gyventojui, pravedavo laidojimo apeigas; sekmadieniais ir žymesnių švenčių rytmečiais, būnavimu susikvietęs pas save kaimo maldininkus, vadovaudavo pamaldoms kalbėdamas poterius, giedodamas giesmes ir skaitydamas maldas). Kasdieniniame gyvenime, ypatingai darbo metu kalvėje, būdavo griežtas, mažai kalbąs, bet jam po kojų "pasimaišiusiems" nesigailys stačiokiško žodžio. Nežiūrint kas toks "pasimaišėlis" būtų: vaikpalaikis, pažįstamas kaimynas, biedniokas ar stambus ūkininkas. Visi jam

(Nukelta į 6 psl.)

Nuotraukoje: stovi Janonio vyr. sesuo Marė Janonytė, sėdi kalvio dukrė Katrytė Skeberdytė. Nuotrauka (1913-14 m.) viešumai skelbiama pirmą kartą

60 METŲ SIBIRO SPROGIMUI

Sovietų mokslininkas tvirtina, kad Tunguskos eksplozija buvo nežemiško erdvėlaivio katastrofa

Kas iš gyvųjų tą datą tebeat-simena, tai buvo 1908 metai birželio 30 diena 7:17 valanda ryto, kai tolimame Sibire Tunguskos upės baseine, beveik visiškai neapgyventoje šiaurės girių dykumoje įvyko milžiniškas sproginimas, kurio sukrėsto oro bangos du kartu apskrido aplinkui visą žemę. Nepaisant tuometinio primityvaus susisiekimo priemonių Rusijoje, pakartotinai į sproginimo vietą buvo išsiųstos mokslinės komisijos, kurios ištyrė sproginimo niškas padarytus nuostolius, per mylių mylias suverstų medžių poziciją ir "geigeriais" išmatavę radiaciją kitokio išaiškinimo nerado, kaip didžiulio meteorito sproginimą. Mat auomet dar nieko nežinota apie "skraidančias lėkštes".

Naujiųjų skaitytojai prieš keletą mėnesių buvo supažindinti su vieno sovietų mokslininko, Aviacijos instituto profesorius Maskvoje Dr. Felikso Zigelio drąsiais teigimais apie "skraidančių lėkščių" psichozę, kurs nepaisydama sovietų mokslui prihalomos partinės linijos viešai pasisakė esąs įsitikinęs, kad tie UFO, NSO (neatpažinti skraidantieji objektai) yra "svečiai iš kitur".

Apie Tunguskos "meteorą" Dr. Zigelis savo tyrinėjimų išvadas ir nuomonę pasako neseniai išleistoje E. L. Kripovo knygoje "Milžiniški meteoritai".

Meteoritai skridami zigzagų nedaro

D-ro Zigelio nuomone, kažkur tolumoje visatoje inteligentiškos būtybės buvo išradusios atomine energija varomus erdvėlaivius jau tuomet, kai mūsų žemėje tebeaiškinta, jog dausoje "ugniniais vežimais angelai ir arkangelai važinėja". Teorija, kad prieš pat sproginimą Sibire matytas skraidantis objektas nebuvo natūralinės kilmės, o buvo dirbtinis, yra moksliniais tyrinėjimais patvirtinta, rašo Dr. Zigelis. Svarbiausiu įrodymu jis laiko tą faktą, kad liudininkų parodymais tas skraidantis objektas prieš sproginimą padarė keletą manevrų. Tokių gyvų liudininkų prieš porą metų dar buvę 105. Jų parodymais Dr. Zigelis nustatė, kad tas skraiduolis atskrido į mūsų žemės atmosferą apie 175 mylias į rytus nuo Irkutsko miesto ir per 500 mylių tiesia linija skrido į šiaurę iki vietovės Kečma, nuo šios vietos staigiu sukimu pasuko į rytus, nuskrėdo apie 200 mylių iki kitos vietovės — Preobraženka, vėl pasuko vakarų kryptimi ir skridamas begalinių girių sritimi susprogo ir disintegravosi viršum vietovės vad. Vanavara, Tunguskos upės baseine. "Visiems yra žinoma, kad meteorai ir kitoki dangaus kūnai skridami nekaltalioja krypties", sako Dr. Zigelis. Tačiau

Tunguskos UFO skridimas, kaip mokslininkai apskaičiuoja, iki 30,000 mylių per valandą greičiu, padarė kelis drastiškus posūkius, aštriais kampais pakeisdamas kryptį. Dr. Zigelis rašo, kad mačiusių liudininkais, tas "objektas" atrodė panašus į cilindrį, į statinę ir buvo matomas skrendant šiaurėn iki pat Kečmos.

Nuo Kečmos toliau į šiaurę tą "objektą" niekas nebematė skrendant, bet nieko netrukus jis buvo pastebėtas skrendant viršum Preobraženskos kaimo per 200 mylių į rytus nuo Kečmos, ir nors to objekto skrendant toliau Preobraženskos niekas nebematė, bet greičiausiu laiku įvyko tas visą žemę sudrebinęs sproginimas apie 200 mylių į vakarus (truputį į šiaurės vakarus) šiaurėj nuo minėtos Vanavaros vietovės.

Sproginimas turėjo 10 megatonų DNT jėgą

Tas "dangų perplėšęs" sproginimas toje apylinkėje užmušė tik vieną žveją, du medkirčius žmones ir keletą šimtų stirnų ir kitokių žvėrių, tačiau niekas niekuomet nerado nė žymės nei tų žmonių, nei tų žvėrių, tik vieno medkirčio kirvis buvo rastas per pusę mylios nuo kirtimo vietos. Dr. Zigelis tvirtina, kad tai nebuvo koks nors iš erdvių į žemę paleistas atominis užtaisas, o buvo erdvėlaivis, kurs matydama nebeišvengiamą katastrofą sąmoningai pasuko į taigos miškus, kad išvengtų žemės žmonių aukų!

Nuo sproginimo apie 50,000 medžių, 1,200 ketvirtainių mylių plote buvo išversta ir nublokšta nuo sproginimo centro priešingon pusėn, o sproginimo sukeltas uraganinis oro sukrėtinimas dukart nubangavo aplinkui žemės kamuolį ir Dr. Zigelis, patvirtindamas kito rusų mokslininko Aleksandro Zolotovo teiginį, argumentuoja, kad toks sproginimas galėjo būti tik atominis, kai mūsų žemėje ne tik atominės energijos dar niekas nežinojo, bet ir pats atomo suskaldymo teoretikas Einšteinas tebebuvo nežinomas. Dr. Zigelio nuomone, viršum Tunguskos sproges UFO turėjo būti lygus dešimties megatonų (10,000,000 tonų) atominės bombos jėgai. Surastieji liudininkai pradėti apklausinti nuo pat 1908 metų, ir tie, kurie šiandien tebėra gyvi, tą patį pasakoja. Iš visų liudininkų nupasakojimų, jie yra visiškai panašūs į šių dienų pasakojimus apie "skraidančias lėkštes" ir kitokius nežinomus objektus (UFO, NSO). Tunguskos sproginimo liudininkų originalines atsiminimus yra atspausdinti minėtoje knygoje.

Objektas pavirto miltais ir pasigirdo smarkus trenksmas

Irkutsko laikraščio "Sibir" korespondentas, pavyzdžiui, pateikė vieno savo akimis mačiusio kaimiečio liudininko tokį

papasakojimą: "Kaimietis gana aukštai viršum horizonto šiaurės vakarų pusėje pamatė labai skaisčiai šviečiantį objektą, kurs buvo panašus į vamzdžio galą, tai yra buvo cilindriškas. Artėdamas prie žemės tas objektas tartum pavirto į miltus. Pasirodė didžiulis juodas debesis ir pasigirdo smarkus trenksmas, ir tuo pačiu momentu per tą debesį švysterėjo šakotas ugnies liežuvis"...

Du Vanavaros prekybos posto gyventojai Semionovas ir Kosolapovas 1927 metais savo atsiminimus sekančiai papasakojo: "Visa šiaurinė dangaus pusė atrodė suliepsnojusi. Tuo pačiu momentu pajutau didelį karštį lyg mano marškiniai būtų užsidegę... Iš šiaurės pusės pro bakūžę prašniokštė karštas vėjas, lyg iš patrankos iššovus"... pasakė Semionovas.

"Staiga tartum koks karštis būtų nusvilinęs mano ausis. Stvėriausi už ausų, manydamas, kad stogas dega ir tiesiai įpuoliau vidun, bet man nespėjus atsistėti pasigirdo trenksmas, nuo lubų pabiro žemės, krosnies durys išlėkė ir lango stiklas susprogo", papildė Kosolapovas, Semionovo kaimynas. Tie ir kiti liudininkų parodymai patvirtina Dr. Zigelio teoriją, kad sproginimas įvyko ore, o ne ant žemės, kaip ilgus metus buvo tikima ir tikinama, kas dar labiau prisideda prie meteorito teorijos paneigimo.

Sproginime žuvusios "išmintingos būtybės"

Dr. Zigelis suvedęs visus tyrinėjimų ir apklausinėjimų duomenis daro išvadą, kad tai būta atominio - branduolinio (nuklearinio) sproginimo, kad susproges objektas buvo išmintingų būtybių vairuojamas ir kad susprogo dar gana aukštai ore ir kartu žuvo objekte buvusios "išmintingos būtybės". Tai patvirtinąs to Sibiro 1908 metų sproginimo palyginimas su Amerikos aukštai atmosferoje 1958 metais darytais sproginimais ir Amerikos mokslininkų 1965 metų padarytas atradimas, kad medžių rindose, pasidariusiose sekančiais po Tunguskos sproginimo metais, yra susiformavęs stiprus radioaktyvaus Carbon-14 sluoksnis. Tokius atradimus padarė Nobelio premijos laureatas Dr. Willard Libby ir Dr. C. S. Aluri iš Kalifornijos universiteto ir Dr. Clyde Cowan iš Katalikų universiteto Washingtone. Tokius radioaktyvius karbono sluoksnius jie radę trijose Arizonos pušų (Douglas fir) po 1909 metais išaugusiose rindose.

Yra nustatyta, kad branduolinės eksplozijos aukštybėse sudarytas radioaktyvus karbonas sekančiais ir dar kitais sekančiais pusantrų metų lyg liutumi nušlaksto visą žemės atmosferą", rašo Dr. Zigelis. Pačių sovietų mokslininkai nustatė, kad Tunguskos katastrofos plotuose medžiai, krūmai ir bendrai visa augmenija po 1908 metų rodo nepaprastai vešlų augimą, o toks staigus žemėnijos augimo padidėjimas nėra

galimas išsiaiškinti joku natūraliniu akstinu. Dar vienas argumentas už tai, kad sproginimas įvyko dausoje yra tas, kad kiek toje Tunguskos srityje neieškota, kiek nekasinėta ir su padidinamais stiklais nežiūrėta, nė mažiausio meteorito fragmento nebuvo rasta.

J. Pr.

SPAUDOS PABIROS

(Atkelta iš 5-to psl.)

būdavo vienodi ir už darbo trukdymą atsiimdavo priklausantį atlyginimą. Žodžių tokiomis atvejais jis neieškodavo kišenėje.

Toje kalvėje, be abejonės, nė kartą sustodavo ir jaunas moksleivis, iš Biržų eidamas į namus arba grįždamas, tėvus ap-lankęs, į mokyklą, Janonis. Jis turėjo pažinti kalvį visame jo darbo įkarštyje ir jo charakterio kietumą bei kovingumą. Lygiai tokį kalvį poetas Janonis pavaizdavo ir savo eilėraštyje. Va šitame:

"Pasitrauk, nekliudyk! Juk matai, kad kalu.
Man plepėt su tavim nēr kada.
Bepigu tau vėpsot, kad prikimšta mašna,
O aš galo sudurt negaliu su galu,
Nors kalu, dieną, naktį kalu.

Jam gražu pažiūrēt, kaip gyvena vargšai!
Gal dar masto, kad skursti—saldu,
Kad tai niekis per dieną mosuotū kūju
Ir matyti, kaip miršta iš bado vaikail
Jam gražu, kaip gyvena vargšai!

Jam gražu! Cha, cha, cha! Bet tada bus gražiau,
Kai varguoliams kantrumo pritruks,
Kai vargdieniai visi iš nagų jums išspruks...
Pakalbėsim tada apie tai, ką kenčiaul
Cha, cha, cha! Tada bus da gražiau!"

Vaidilos Ainis, 1914 m. pradžioje.

1968. V. 20.
So. Boston, Mass.

LIETUVAI

GERIAUSIA IR VERTINGIAUSIA DOVANA YRA DOVANŲ PAŽYMĖJIMAI, PILNAI GARANTUOTI, KURIE JOSŲ GIMINEMS DAUG VERTINGESNI UŽ SIUNTINIUS, KA JOSŲ GIMINĖS GALI PATVIRTINTI.

TIK DOVANŲ PAŽYMĖJIMAIŠŲŲ giminės galės įsigyti viską, ką tik norės: maisto, drabužių ir daug kitų dalykų — amerikoniškų, vakarų Europos ir vietinių — tik per Vnešposyltorgo specialias dolerių krautuves labai žemomis kainomis.

PILNAI GARANTUOTA. JOKIŲ MOKESČIŲ.

už patarnavimą ar siuntimą nei siuntėjui nei gavėjui, nes viską apmoka Vnešposyltorgas.

UŽSAKYKITE DABAR TIK PER INTERTRADE EXPRESS CORP.

125 East 23rd Street
New York, N. Y. 10010

Prašykite nemokamo katalogo. Įgaliotas atstovas
PODAROGIFTS INC.

POETĄ TEISĖ UŽ DYKADUONIAVIMĄ

Seštame ir septintame žurnalo "Maskva" numeriuose atspausdintas Georgij Beriozko romanas "Nepaprasti maskviečiai". Vienas iš svarbiausių romano didvyrių — gvardijos pulko vadas majoras Belozеровas, didvyriškai kovėsis pasaulinio karo metu, o taikos metu dirbo atsakingą darbą universalinėje krautuvėje. Čia jo pasitikėjimą žmonėmis išnaudojo sukčiai eikvotojai. Belozеровui gresia "išmetimas iš partijos, teismas, nuteisimas, kalėjimas, kasuvas..." Jis nemato kitos išeities, kaip nusižudyti. Bet romano autorius nelaiko tokios išeities tinkama sovietiniam žmogui.

Po pragyventų kančių ir įvairių sunkumų Belozеровas kartu su savo karo bendražygininku, buvusiu vyr. leitenantu, dabar šoferiu Orlovu, dalyvauja nusi-kaltėlių gaujos suėmime. Susišaudymo metu, Belozеровas mirtinai sužeistas, miršta. Tarp "nepaprastų maskviečių" autorius iškelia jį ir Orlovą į pirmą vietą.

Po gėdingo poeto Brodskio teismo proceso, kaltinamo dykaduonivimu ir pasiūsto į pataisos stovyklą, partijos cenzoriai susigriebė ir leido rašytojui Beriozko išteisinti kitą literatūrinį didvyrį "Nepaprasti maskviečiai", poetą Glebą Golovanovą, kurį taip pat teisė už dykaduonivimą.

Golovanovas, 19-tis jaunuolis, rašo eilėraščius ir eiliavimu pjeses. Jis atsisveikina su mokykla, su darbu, kuris jam nesisekė ir pagaliau jį metė, tik dėl to, kad jis, kaip jam atrodė, trukdė rašyti eilėraščius. Bet jo kūrybą mažai spausdino. Visų vargų priedui, apie jį jau buvo gaunami skundai, kuriais kaltino jį esant nenaudingu bendruomenei žmogui. Milicijos skyriuje, pasų stale, pačiu šurkščiausiu pareiškimu, pareikalavo įtikinančių įrodymų, kad jis netuščiai rūkina danguje saulę. Tik rimtas dokumentas, panašus į leidyklos sutartį, galėtų jam pagelbėti.

Golovanovo padėtis atrodė pavojinga. Jį nori teisti už dykaduonivimą. Svarbiausias teisinio persekiojimo organizatorius ir pats kaltintojas — namų komiteto pirmininkas, komunistas, kartą buvęs ministro pavaduotojas, dabar pensininkas Nogtiovas. Jis paktinasi dabartinio jaunimo elgesiu.

— Jaunimo auklėjimo darbas atsakingas, — įrodinėja. Čia neleistinas abejingumas, negalima nuolaidžiauti lengvabūdiškiems siekimams... Šalia teisių yra ir pareigos. Štai apie jas, apie pareigas, reikia dažniau užsiminti. O jeigu priminimas negelbsti, reikia daugiau griežtumo. Aš šiai publikai — nedirbantiems, girtuokliams, šioms nuobiroms kryžiaus kelius skelbčiau. Iš viso reikia į varpus mušti...

Akmens kietumo komunistas, norįs įgyvendinti savo karinę, pasakoja, kad viename bute buvo užsidengusi išti-

sa gauja jaunų perėjūnų — girtuoklių ir lengvabūdių mergaičių, susirinkusių "pas devyniolikametį padugnę, be aprėžtų darbų", t. y. Golovanovą. Kaip čekovinis unteris Prišibejevas, Nogtiovas lenda į aplinkos žmonių gyvenimą, į poeto Golovanovo gyvenimą.

— Pakviečiau tą tipą pas save, — pasakoja Nogtiovas, — slepiasi poeto vardu, niekur nedirba, velniai žino iš ko pragyvena. Nešvarus, tarp kitko, plaukai kupeta stovi — mėnuo, gal būt, nesiprausęs...

Nogtiovas serga nemiga. Jis vienišas. Sūnūs su juo nutraukė susirašinėjimą. Jis negali suprasti, kaip galėjo atsitikti, kad jis nereikalingas naujiems dideliems viršininkams, kurie pasistengė nuo jo atsipalaiduoti... Jis savo laiką užpildo stebėjimu ir kišimusi į kaimynų gyvenimą. Jį dabar pavergė viena mintis — nuteisti Golovanovą už veltėdimą ir tuo parodyti savo budrumą.

Sunkioje būklėje Golovanovą palaiko draugai. Jie bijojo, kad jis neprieitų prie savo ketinimo — nebaigtų savo gyvenimo savižudybe. Pats Belozеровas, gyvendamas savo paskutines dienas, atsitiktinai patekęs į Golovanovo draugų būrį, nugirdo poeto ketinimą mestis po traukiniu, pasipiktino ir užmiršo savo ketinimą nusižudyti.

— Kalės tu vaike, niekše, — suriko jis, — kokie didvyriški vyrai už tave! O tu, biauurybel! Tu jiems į padus... Tik pasi-maišyk tu man, aš tave į tribunolą, savo ranka tave nušaučiau, kaip šunį...

Vyrai aiškina Belozеровui, kažkokie Golovanovo eilėraščiai kažkam nepatiko ir už tai Glebą nori išsiųsti. Belozеровas pyksta:

— Galvą man kvaršinate... Už eilėraščius jūsų Glebą ruošiasi teisti? Erezija, taip nebūna!

— Tai ne, ne už eilėraščius, bet už tai, kad jis seniai niekur nedirba... t. y. jis dirba, bet eilėraščių kūryboje. Tas taip pat darbas ir baisiai sunkus...

Diskusijos tęsiasi. Golovanovas vis tvirtina, kad jis dirba ir nieko pas nieką neprašo. Jis deklamuoja savo eilėraščius ir Belozеровas prieina išvadą, kad "šiam ponui, skirtam dėlioti žodžius nepaprastai kalbai, vadinamai eilėraščių, negalima būtų leisti žūti".

Poeto Golovanovo padėtis sunkėjo. Jį jau suėmė, bet kitą rytą paleido — rajono prokuroras suėmimo nesankcionavo.

Galiausia Nogtiovas iškelia Golovanovui bylą teisme. Jis nori Golovanovo asmenyje teisti jaunimą, kuris "išaugo svetimais, nepanašūs tiems paveikslams, atliktiems įpėdinių, taškas taškan kartojančius jo paties kažkada pieštais. Nogtiovas griebėsi "Golovanovo ir Co. bylos", kad stotų į susirėmimą su savo asmeniniu priešū". Jis mobilizuoja nuomininkus, įrodinėja, kad Golovanovą reikia teisti ir išsiųsti — net ap-

Jauna britų gražuolė, kilusi iš Kent miestelio, atstovaus Anglija birželio 26 dieną Las Vegas, Nev., vykstančiame gražuolių konteste. Ji yra penkių pėdų ir 8 colių aukščio. Josios išmieros yra 35—24—35 colių. Scenoje ji gražiau atrodė, negu kitos britų jaunos artistės.

rūpina būsime teisme liudininkus surašytais parodymais.

Teisme beveik pažodžiui kartojamas Brodskio apklausinėjimo vaizdas. Kaltintojas įrodinėja, kad Golovanovas nedirba: — Tamsta rašai eilėraščius ir kai ką dar... Tamsta tai skaitai darbu?

— Viskas priklauso nuo pažiūros į darbą, — atsako kaltinamasis. — Literatūra — tai mano pašaukimas.

Jo klausia, kodėl jis nepriklauso rašytojų sąjungai, Golovanovas atsako, jog tikrai dar nepriklauso, bet vėliau tas pasikeis: "Gal būt... kada nors... Bet tas juk nebūtina".

Klausimai ir atsakymai to-

kiu būdu tęsiasi. Liudininkai iš užrašų skaito kaltinantį tekstą. Nogtivo parašytą. Viskas taip primityviai atrodo, kai išėina liudininkai tvirtinti, kad Golovanovas visiškai nekaltas, kai kaltintojas verčia kaltinamąjį įrodinėti savo nekaltumą, neturėdamas pagrindo kaltinti, — staiga posėdžio metu įvyksta persilaužimas kaltinamojo naudai. Negalima teisti už tai, kad mažai uždirba, negalima priimti Golovanovui atsakomybės už paskirus jaunimo nusi-kaltimus ir t. t. Pirmininkui leidus, Golovanovas su įkvėpimu skaito savo eilėraščius. Didelio pasisekimo jie neturėjo, bet vistiek padarė gerą įspūdį. Pirmininkas paskelbia žinomo rašytojo Ulanovo gerą įvertinimą Golovanovo eilėraščių. Ulanovas rekomenduoja "žiūrėti su pasitikėjimu į kukliai pasireiškiantį talentą".

Brodskio teismas baigėsi apkaltinimu. Golovanovo teismas, pagal Georgij Beriozko "Nepaprasti maskviečiai", baigėsi išteisinimu. Pridėsime tą, kad, paskutiniaisiais pranešimais, Brodskis dabar laisvas.

G. Rakovskis, iš N.R.S.

LAIMĖS NEPASTOVUMAS

Turtuolis susidomėjo laikraščių pardavėju gatvėje. Matydamas, kad tas surūgęs, jis ėmė raminti:

— Nebūk nusiminęs. Prieš 20 metų ir aš pardavinėjau laikraščius, o dabar jau turiu susikrovęs milijoną.

— Nėra ko didžiutis, — atsakė laikraščių pardavėjas:

— Prieš 20 metų aš turėjau du milijonus, o dabar pardavinėjau laikraščius.

Naujiųjų administracija turi daug gražių ir nebrangių knygų, kurias galima tik už kelis dolerius įsigyti. Knyga yra geriausias žmogaus draugas, tad ir Tamsta įsigyk bent keletą tokių draugų.

SLA SUSIVIENIJIMAS LIETUVIŲ AMERIKOJE

SLA — jau 80 metų tarnauja lietuvių visuomenei ir išmokėjo daugiau kaip SEPTYNIUS MILIJONUS dolerių savo apdraus-tiems nariams.

SLA — didžiausia lietuvių fraternalinė organizacija — duoda gyven-bės apdraudą ir ligoje pašalpą, kuri yra pigi, nes SUSIVIENIJIMAS neieško pelno, o teikia patarnavimus savitarpinės pagalbos pagrindu.

SLA — jau turi daugiau, kaip tris su puse milijono dolerių kapitalą, tad jo apdrauda tikra ir saugi. Kiekvienas lietuvis čia gali gauti įvairių klasių reikalingiausias apdraudas nuo \$100.00 iki \$10,000.00.

SLA — jaunimui duoda gerą Taupomąją Apdraudą - Endowment Insurance, kad jaunuolis gautų pinigų aukštojo mokslo studijoms ir gyvenimo pradžiai.

SLA — duoda VAIKAMS ir jaunuoliams labai pigią TERM apdraudą: už \$1,000.00 apdraudos tik \$3.00 mokesčio metams.

SLA — AKCIDENTALĖ APDRAUDA naudinga visokio amžiaus asmenims, rekomenduojama lietuviškų KLUBŲ ir draugijų nariams. Už \$1,000.00 akcidentalės apdraudos mokestis \$2.00 1 metus.

SLA — kuopos yra daugumoje lietuvių kolonijų. Kreipkitės į kuopu veikėjus ir jie plačiau paaiškins apie SUSIVIENIJIMO darbą.

Gausit spausdintas informacijas, jeigu parašysit:

LITHUANIAN ALLIANCE OF AMERICA

307 WEST 30 STREET, NEW YORK, N. Y. 10001

PSICHOLOGINĖS KŪNO LIGŲ PRIEŽASTYS

Dėl aiškumo kartoju: kūno (fizinių) ligų psichologinės priežastys. Nesgi yra daug dvasios (proto) ligų, kurių priežastys yra taip pat psichologinės. Bet šitame straipsnyje bus kalbama apie tokias kūno ligas, kurių priežastys yra ne pačiame kūne, bet jo dvasioje. Tokių ligų yra daug. Kai kurios iš jų yra gan sunkios ir nemalonios. Pavyzdžiui, žmogus be jokios matomos priežasties staiga apanka, jam paraližuoja kūną ar jo dalį, arba nustoja žado (kalbos) ir panašiai.

Čia pacituosiu tris pavyzdžius tokių susirgimų, paimtų iš Dr. Hoefling knygos, pavadintos "Prigimtinės psichiatrinės sampratos ligonių slaugymo darbe" (knyga išleista 1967 m.).

Pirmas. Vienas gan jaunas vedęs žmogus buvo atgabentas į ligoninę, nes jis staiga apako. Jis daktarui pasakė, kad prieš keletą dienų jo jauna žmona pagimdė pirmutinį kūdikį. Pirmo kūdikio gimimas sukėlė jaunajam tėvui daug įvairių minčių, jausmų ir rūpesčių. Jis nekreipė į tai daug dėmesio, žinodamas, kad kone visi jauni tėvai pergyvena tokius jausmus. Vieną dieną, po vakarienės, jis pakvietė savo žmoną palosti su juo kortomis. Šioji sutiko. Tačiau kūdikis greit pradėjo verkėti ir jaunoji motina pradėjo maitinti kūdikį savo krūties pienu. Bestebėdamas visa tai, jaunas tėvas pajuto, kad jo akys tavaruoja ir regėjimas silpnėja. Jis nuėjo į vonios kambarį ir uždėjo šaltu vandeniu permerktą rankšluostuką ant savo akių, manydamas tuo būdu atgaivinti savo pavargusias akis. Kai nuėmė rankšluostuką — persigando išitikinęs, kad jis apako. Gydytojas nerado jokios matomos fizinės priežasties. Ligonį perdavė psichiatru. Po kiek laiko psichinės terapijos regėjimas pradėjo grįžti ir po kelių dienų ligonis buvo iš ligoninės atleistas.

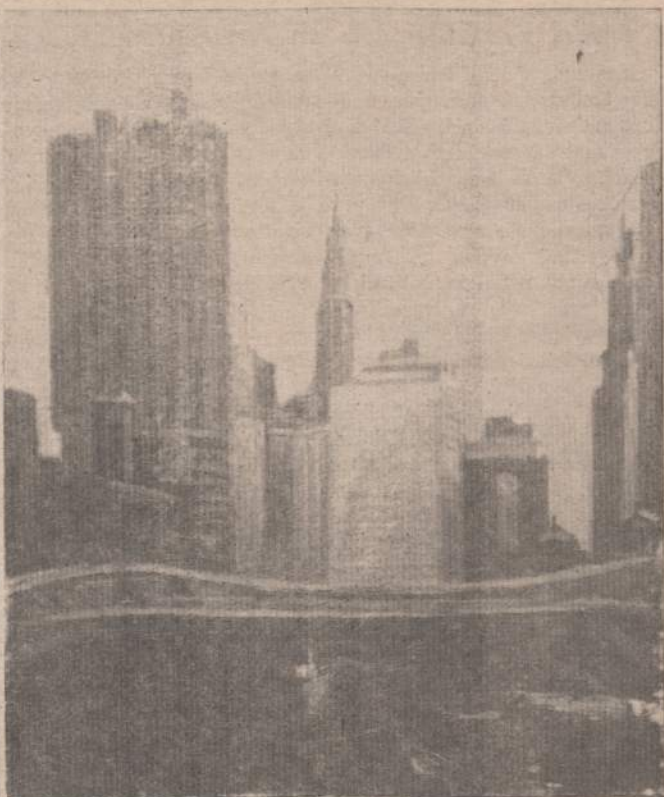
Antras pavyzdys. Naujokas priimtas į kariuomenę bijojo vartoti šautuvą. Šiaip taip tą baimę nugalėjo ir patenkinaimai atliko visą apmokymo kursą. Nieko neatsitiko. Bet kai jis buvo nusiųstas į frontą ir mūšio metu turėjo pradėti šaudyti, pajuto, kad jam reikalingasis pirštas buvo paraližuotas. Naujokas buvo grąžintas į ligoninę ir po kiek laiko pirštas atsigavo.

Trečias pavyzdys. Trijų dešimtų metų vedusi moteris ir turinti tris vaikus buvo patalpinta į ligoninę, nes jos pirštai virpėdavo, nutirpdavo, o dešiniojos rankos pirštai buvo netgi dalinai paralyžuoti. Ją gydė psichiatras. Laikė pokalbių gydymo metu štai kas paaiškėjo. Tos moters vedybinis gyvenimas, bendrai imant, buvo geras. Tik ji — žmona — buvo seksualiniai šalta savo vyro atžvilgiu. Prieš šešis mėnesius prieš patekimą į ligoninę pati ponia netikėtai įsimylėjo į kitą vyriškį, kurs buvo seksu-

aliniai jai labai patrauklus, nors ji gerai matė, kad tas vyriškis daug žemiau intelektualiniai stovi negu jos vyras. Padėtis buvo tokia, kad "atsargumo" sumetimais ne jis jai, bet ji jam skambindavo telefonu, norėdama suruošti slaptą pasimatymą. Po kiek laiko tokių santykių ir slaptų pasimatymų ponia pradėjo jausti čia jau minėtų pirštų negalavimus — kiekvieną kartą, kada ji mėginavo skambinti savo meilužiui.

Šitokio pobūdžio ligos buvo žinomos net prieš Kristaus gimimą. Vadinamasis medicinos tėvas Hipokratas (gyvenęs 460-379 prieš Kristaus gimimą) tokias ligas pavadino "histeria", mat jis manė, kad tokiomis ligomis gali susirgti tik moterys, kai jų nėštumo organai sunegaluoja. (Žodis "hister" yra graikiškas ir reiškia vieną moters kūno organą). Vienos universiteto profesorius psichiatras Zigmantas Freudas tas ligas pavadino "pavertimo histerija" (conversion histeria). Pagal Freudo nuomonę tas ligas sukelia štai kokios aplinkybės. Žmogaus viduje nuolat tarp savęs rungiaisi dvi dvasios: geroji ir blogoji. Blogoji dvasia nori visus žmogaus geismus įgyvendinti, nors jie ir nebūtų visuomeniškai ir morališkai priimtini. Geroji dvasia nori tuos nepriimtinius geidavimus sulaikyti ir nuslopinti. Ir labai dažnai nuslopina. Tačiau gamta yra taip sutvarkyta, kad tie blogieji geismai vis vien prasiveržia į viešumą, pasivertę visuomeniškai priimtinais, net užuojautą išsukiančiais, kūno negalavimais. Tai fizinės ligos. Iš čia ir vardas "pavertimo histerija". Tektų dar pridurti, kad modernūs psichiatrai yra labiau linkę tokias ligas vadinti platesniu vardu: "kūniškai dvasinės ligos". (Angliškai "psychosomatic").

Kaip gi visa tai gali būti pritaikinta pirmiau suminėtiems susirgimo įvykiams? Kodėl tas jaunavedis apako pamatęs kaip jo žmona savo krūtimi maitina pirmagimį vaiką? Čia turime labai gerai atsiminti, kad ne tik motinos, bet ir tėvo gyvenime pirmo kūdikio atsiradimas yra didelis įvykis. Jis jaudina, gąsdina ir gal kankina. Tą pergyveno mūsų jaunavedis — ir viską nuslopino, nurijo ir nuvarė į pasąmonę — taip, turbūt, pasakytų Freudas. Žmonos nėštumas, ypatingai laikas prieš pat gimdymą nuskriaudė tą jauną vyrą seksualinėje srityje. Bet negi dėl to jis eis kam nors skūstis? Tai juk būtų visuomeniškai nepriimtinas ir nemoralus dalykas. Pagaliau gimus kūdikiui (ypačiai žiūrėdamas į žmonos maitinamą kūdikį), jis įsisąmonino, kad kūdikis atėmė iš jo "absoliutų viešpatavimą" jo žmonos atžvilgiu. Jam pasidarė visai aišku, kad jo žmona pašvęs kūdikiui daug laiko, daug rūpesčio ir daug meilės. To jam jau nebebus. Čia jo visi nuslopinti ir į pasąmonę nuvaryti blogieji geismai "išlindo"

M. ŠILEIKIS

Tarp Čikagos dangoraižių (aliejus)

iš pasąmonės pasivertę į ligą, į aklumą. Kaip tą suprasti? "Nenoriu to matyti" — tartum sako jaunojo tėvo apakimas. Panašūs reiškiniai įvyksta ir tam kariui naujokui, kurs stengėsi nuslopinti šovimo baimę, ir tai poniai, kuri stengėsi nuslopinti kaltės jausmą dėl savo neištikimybės vyrui. Jie abu nuslopino visuomeniškai nepriimtinius jausmus. Bet tie jausmai iškylą į paviršių — į viešumą — pasivertę į ligas — pirštų paralyžus.

Savaime suprantama, kad visų šitų ligų procesai nevyksta taip "sklandžiai" ir šabloniškai kaip galima gauti įspūdį iš šio trumpo straipsnio. Daug dalykų ir aplinkybių lieka nesuminėta. Betgi čia ne vieta įsileisti į profesines detales. Šimtai knygų ir tūkstančiai straipsnių tuo reikalu yra parašyta. Pora dalykų, gal būt, vertėtų dar paminėti. Histerija nepriklauso

is sunkiųjų dvasios ligų kategorijai, kuri vadinama — psichoze. (Nespecialistai lietuviškai pasakytų "išprotėjimas"). Histerija yra viena iš neurozės rūšių. Tai lengvesnio pobūdžio liga negu psichoze. Tikrą skirtumą praktikoje tik labai įgudęs specialistas gali pasakyti. Histerijos prislėgti žmonės pasižymi nerūpestingumu dėl savo ligų. Todėl kai kas juos palaiko "simuliantais" — nuduodančiais ligą ir skausmą. Tai negerai. Simuliantas — ligonis meluoja ir siekia tam tikrų tikslų. Histerikas ar histerikė nemeluoja. Jie tikrai jaučia skausmą ir visus kitus ligos apsiraiškimus. Įtardami juos meluojant, mes tik dar labiau pabloginame jų padėtį.

Kazys Sruoga, Ph. D.

"NAUJIENOS" KIEKVIENO DARBO ŽMOGAUS DRAUGAS IR BIČIULIS

GAIDOS MUZIKAMS IR DAINININKAMS

"NAUJIENOSE" GALIMA GAUTI ŠIAS LIETUVIŠKŲ DAINŲ GAIDAS PIANUI:

1. Rinkinys lietuviškų liaudies dainelių ir šokių, 16 psl. Rinkinyje yra šios dainos ir gaidos:

1. Tegu giria šlamžė,
ūžia, tra-ta-ta	8. Aguonėlės
2. Suktinis I	9. Vakara vakarėlį
3. Suktinis II	10. Augin tėvas
4. Kokietka	11. Meilės valsas
5. Padispanas	12. Siuntė mane motinėle
6. Vengerka	13. Čigonai
7. Klumpakojis	14. Pelėda
	15. Noriu miego

Šis gaidų rinkinys kainuoja tik \$1.00.

2. Salomėjos Čerienės DAINOS LIETUVAI, 18 psl. Šiame rinkinyje yra:

1. Lietuvos laukai	4. Rauda
2. Kada girdžiu aš dainą	5. O tėvyne manoji
3. Klajonė	6. Šių metų malda

Šis rinkinys kainuoja \$2.00.

3. Stasio Šimkaus DAINOS, piano vienam balsui, 8 psl.

1. Plaukia sau laivelis	3. Kur bakūžė samanota
2. Pamylijau vakar	4. Ant marių krantelio

Šis rinkinys kainuoja \$1.00.

Šiuos gaidų ir dainų rinkinius galima gauti NAUJIENOSE. Jei atsiųsite čekį arba Money Orderį už gaidas ir pridėsite 25 centus persiuntimo išlaidoms, tai pasiūsiame jas paštu. Čekius prašome išrašyti NAUJIENOMS ir pasiūsti tokiu adresu:

NAUJIENOS

1739 So. HALSTED ST., CHICAGO 8, ILLINOIS